

Folliculitis, Haarzakontsteking, 'Puistjes'

Wat is het?

Folliculitis is een ontsteking van het bovenste deel van het haarzakje (haarfollikel). Meestal ontstaat de ontsteking door een infectie met een bacterie, een schimmel, een virus of een gist. De infectie leidt er meestal toe dat er een puskopje ontstaat ter plekke van het haarzakje. Vaak is er ook sprake van een jeukende of pijnlijke huid.

Wat is het niet?

Hoewel een folliculitis kan lijken op acne (jeugdpuistjes) is het wezenlijk anders: acne is namelijk vooral een ontsteking van de talgklieren en niet van het bovenste deel van de haarfollikel alleen. Andere huidaandoeningen die op folliculitis lijken maar het feitelijk niet zijn, zijn acne rosacea, clownseczeem en pseudo-folliculitis.

Hoe ziet het eruit?

Typisch voor een folliculitis zijn de kleine puskopjes in de opening van de haarfollikel. Puskopjes kunnen stuk gaan waardoor oppervlakkige wondjes ontstaan die geel wondvocht kunnen produceren.

Ook kan de ontsteking zich dieper in de huid uitbreiden: zo ontstaan rode, pijnlijke, bultjes in de huid. Al deze uitingsvormen van een folliculitis kunnen door elkaar voorkomen.

Waar ontstaat folliculitis?

Vrijwel de gehele huid (met uitzondering van de handpalmen en voetzolen) is bedekt met haarfollikels. In principe kan dus op vrijwel de gehele huid een folliculitis ontstaan.

Welk micro-organisme de folliculitis veroorzaakt is deels afhankelijk van het huidgebied dat wordt geïnfecteerd.

Gezicht:

Bacterie (Staphylococcus aureus)

Gist (Pityrosporon)

Baardstreek:

Bacterie (Staphylococcus aureus) door scheren

Gist (Pityrosporon, Candida)

Schimmel (dermatophyton)

Behaarde hoofd:

Bacterie (Staphylococcus aureus)

Schimmel (dermatophyton)

Benen:

Bacterie (Staphylococcus aureus) bij scheren

Romp:

Gist (Pityrosporon)

Bacterie

(Staphylococcus aureus) vooral in oksels bij scheren

(Pseudomonas aeruginosa) 'bubbelbad-folliculitis'

Billen:

Bacterie (Staphylococcus aureus)

Indeling naar veroorzaker en behandeling

Staphylococcus aureus folliculitis

Deze vorm van folliculitis is verreweg de meest voorkomende. Ontstekingshaarden kunnen verspreid over de hele huid voorkomen, zowel zeer plaatselijk als heel uitgebreid. Vooral op plaatsen waar de huid geschoren wordt (baardstreek, oksels, schaamstreek) kan de Staphylococcus bacterie toeslaan. Meestal veroorzaakt de infectie kleine, vrij oppervlakkig gelegen pusteltjes. Maar in sommige gevallen wordt ook het diepere deel van de haarfollikel aangetast en kunnen ook abscessen ontstaan (karbunkel, negenoog). Wanneer diepere haarfollikel ontstekingen in de baardregio ontstaan wordt dat wel een 'sycosis' genoemd. Mensen die regelmatig folliculitis doormaken die veroorzaakt wordt door de Staphylococcus bacterie kunnen 'drager' van de bacterie zijn. Er kan dan een bron van bacteriën aanwezig zijn in de neus, de oren of het gebied rond de anus. Vanuit deze bronnen, waar de patient geen last van hoeft te hebben, kan de bacterie zich telkens weer over de huid verspreiden. Door huidkweken zijn deze eventuele bronnen op te sporen.

Met antibiotica is de folliculitis te genezen. In veel gevallen zijn anti-septische producten (Betadine zeep of chloorhexidine creme) al voldoende om de folliculitis te bestrijden.

Een goede hygiëne is bij steeds terugkerende infecties van belang.

Pseudomonas aeruginosa folliculitis ('bubbel-bad folliculitis')

In tegenstelling tot veel andere bacteriën is de Pseudomonas bacterie redelijk goed bestand tegen gechlloreerd zwembadwater.

Mensen die gebruik maken van een bubble-bad of jacuzzi die besmet zijn met deze bacterie kunnen binnen enkele dagen na het baden een sterk jeukende folliculitis over de hele huid, maar vooral die delen van de huid die werden bedekt door de zwemkleding. Genezing treedt meestal spontaan op binnen 10 dagen. Meer over bubbelbad folliculitis...

Pityrosporon folliculitis

Deze gistinfectie van de huid komt veel voor. Kenmerkend zijn de talloze kleine puskopjes op de rug en de borst, zeldzamer op de armen en het gezicht. Meestal zit de bron van de gistinfectie op het behaarde hoofd. Op deze plek kan Pityrosporon ook een eczeem veroorzaken dat algemeen bekend staat als 'roos'.

Pityrosporon folliculitis wordt behandeld met anti-gist cremes, meestal gecombineerd met een anti-gist shampoo om het reservoir van gisten op het behaarde hoofd te bestrijden. Meer over pityrosporon folliculitis...

Folliculitis door schimmels

Ook schimmels (voornamelijk dermatofyten-soorten) kunnen folliculitis veroorzaken. Toch komt dit maar relatief weinig voor. De infectie zit altijd diep in het haarzakje. Om deze reden is een anti-schimmelcreme (zoals bijvoorbeeld voor voetschimmel wordt gebruikt) onvoldoende effectief. De arts zal dus meestal anti-schimmel tabletten voorschrijven. Veel van de schimmelsoorten die een dergelijke folliculitis veroorzaken worden door (huis)dieren overgebracht.

Hoe wordt de diagnose gesteld?

Vaak kan de arts al 'op het oog' zien om welke soort folliculitis het gaat of zeer waarschijnlijk gaat. Indien er toch twijfel is kan een kweek van de inhoud van de puistjes worden uitgevoerd. Aangezien de uitslag van de kweek vaak enige tijd (dagen tot weken) op zich laat wachten zal bij uitgebreide folliculitis al een medicijn tegen de meest waarschijnlijke verwekker van de folliculitis worden meegegeven.